

Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus - Kurkistus harmaantuvan Suomen tulevaisuuteen?

Nuorten työeläkekoulu 6.6.2019

Janne Pelkonen
erityisasiantuntija
Twitter: @Jiipelkonen

Mitä on sukupolvipolitiikka?

- **Identiteettipolitiikkaa** eli väestöryhmän kautta jäsenetty.
- Käsitys ikäluokkien **etujen ja valta-asemien vastakkaisuudesta**.
 - Sukupolvi voi olla **enemmän kuin ikä**: X, Y, Z, avainkokemus, arvot
 - Sukupolvikäsitteen **selitysvoima?**
- **Sukupolvisopimuksia** on yhteiskunnan eri tasoilla:
 - **Elinkaariajattelu**: sopimus siirtyä ikäluokalta toiselle → **jatkuvuus?**
 - **Diilin reiluus** eri aikoina (**sukupolvitilinpito**)?
- **Kestävän kehityksen sukupolvisopimus** → ilmastoahdistus.
- Sukupolvipolitiikan puheenvuoroja: **Syl, Allianssi, Samok ...**
 - EU:ssa esim. NL on keskustelua eläkkeiden sukupolvivaikutuksista.

Sukupolvidiili & finanssikriisin krapula

- **Finanssi- ja velkakriisi kasvatti sukupolvien kuilua EU:ssa:** nuorten pienituloisuus ja työttömyys kasvoivat (Bruegel 2016).
- Alle 25-vuotiaiden kotitalouksien tulot laskivat 2010-luvulla, kun yli 65-v kasvoivat (Tilastokeskus 2017).
- Nuoret **luottavat kyllä itseensä**, mutta vähenevässä määrin yhteiskuntaan (Nuorisobarometri).
- Koko **Euroopasta** tulee **”vanha manner”**.
 - Ikä on merkittävä tekijä EU-asenteiden määrittelijänä → **Brexit**.
- **Yhteinen poliittinen projekti on vaikea**, koska useita ”ryhmiä”.
 - Alle 30-v noin 1,8 miljoonaa.
 - Yksilöllisyyden vaatimukset vs. ryhmäidentiteetti

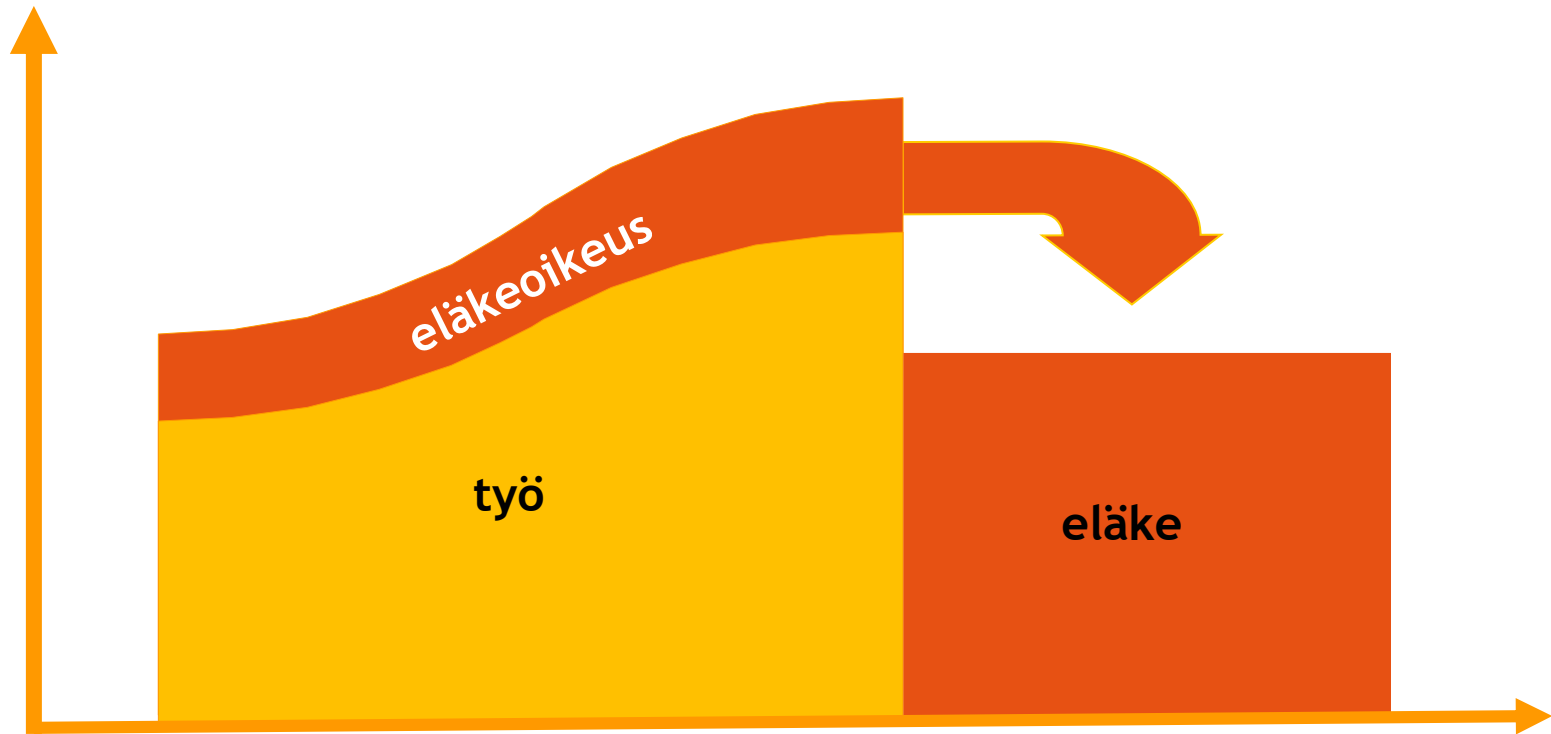
1

Mihin sukupolveen sinä kuulut, entä mitä yhteistä teillä on?

Kuka kantaa kaikille yhteiset riskit?

Työeläke = tulonsiirto aktiiviajalta eläkeikään

Eläkkeiden rahoitus vaikuttaa tulonsiirtoihin sukupolvien välillä

- **Eläkkeet voidaan rahoittaa**
 - Jakojärjestelmällä
 - Rahastoivalla järjestelmällä
 - **Osittain rahastoivalla järjestelmällä → Suomi**
- **Eläke-etuus voi määräytyä**
 - **Etuusperusteisesti (DB) → Suomi**
 - Maksuperusteisesti (DC)
 - **Erilaisia välimuotoja esim. SWE-malli (NDC)**

Työeläkkeiden rahoituksen tasapaino?

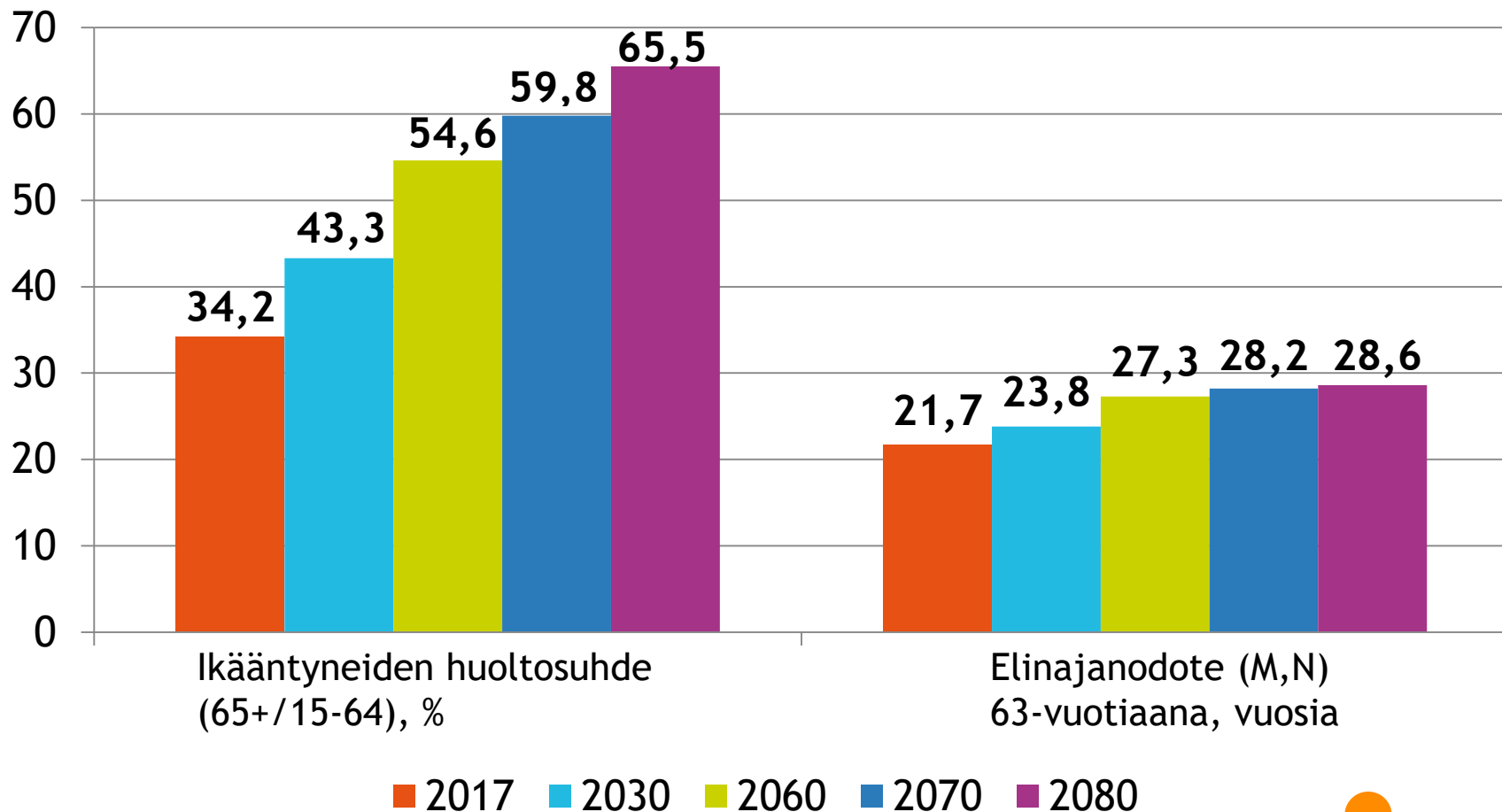
Eläkemaksut

Sijoitus-
varat

Kun elinikä pitenee, niin myös työurien pitää pidentyä

Mitkä ovat vanhuuseläkeiät tulevaisuudessa?

Syntymävuosi	Alin vanhuuseläkeikä	Tavoite-eläkeikä
1955	63 v 3 kk	64 v 1 kk
1960	64 v 6 kk	65 v 10 kk
1965	65 v 2 kk	67 v
1970	65 v 8 kk	67 v 9 kk
1975	66 v 2 kk	68 v 6 kk
1980	66 v 8 kk	69 v 2 kk
1985	67 v 1 kk	69 v 10 kk
1986	67 v 2 kk	69 v 11 kk
1990	67 v 5 kk	
1995	67 v 10 kk	
2000	68 v 2 kk	

1) Vuonna 1965 ja myöhemmin syntyneiden alin vanhuuseläkeikä määräytyy väestö- ja työllisyyskehityksen perusteella.

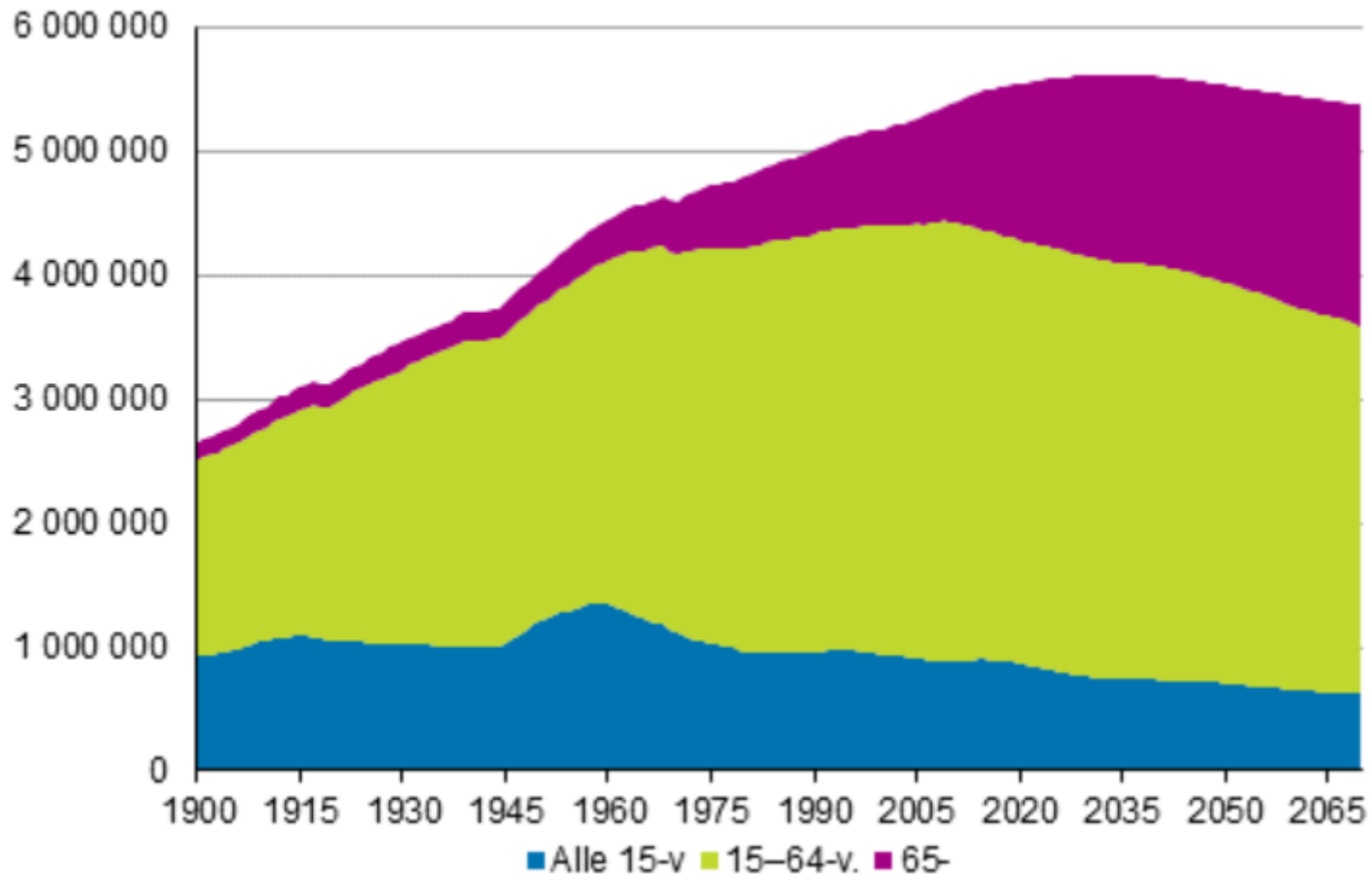
2) Tavoiteikä määräytyy alaikärajan ja elinajan odotteen kehityksen perusteella.

2

**Miltä oma eläkeaikasi
voisi aikanaan näyttää?**

Nuorten ja työikäisten määrät pienenevät

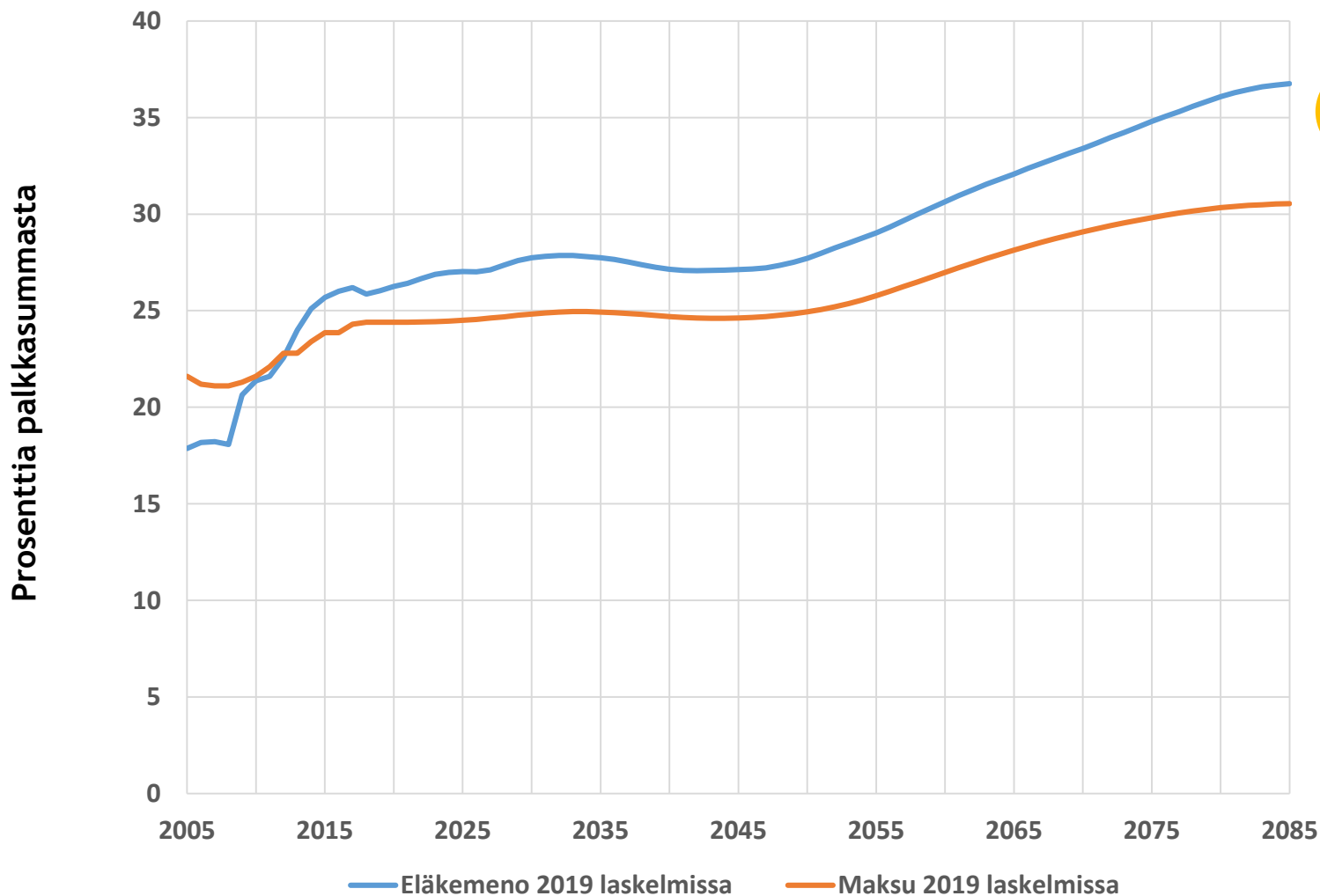
Väestö iän mukaan 1900–2017 ja ennustettu 2018–2070

Mitkä tekijät vaikuttavat eläkkeiden rahoituksen kestävyYTEEN?

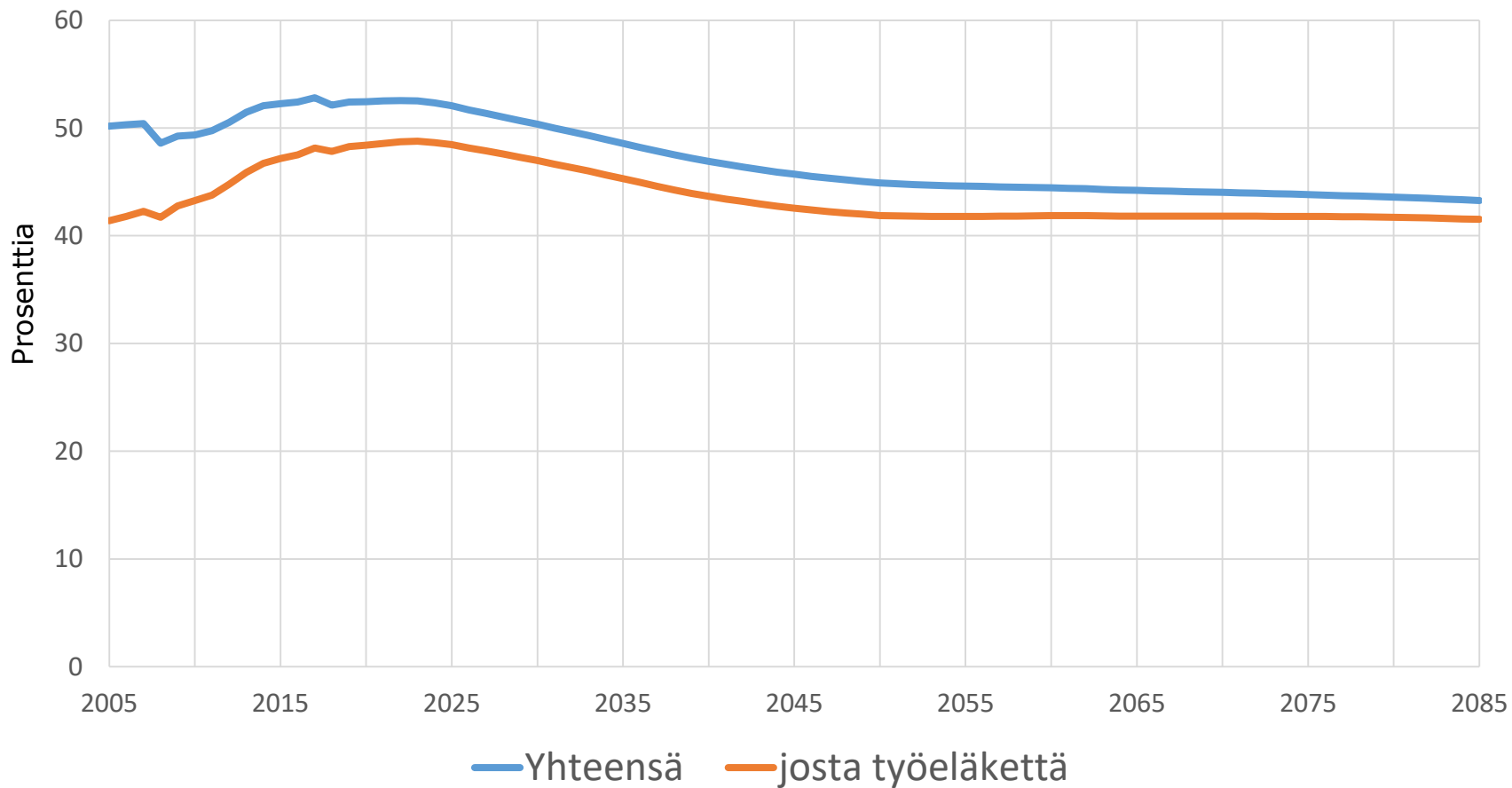

Eläkemaksutaso (TyEL) on suhteellisen vakaa, mutta pitkällä aikavälillä eläkemeno ja maksu alkavat kasvaa

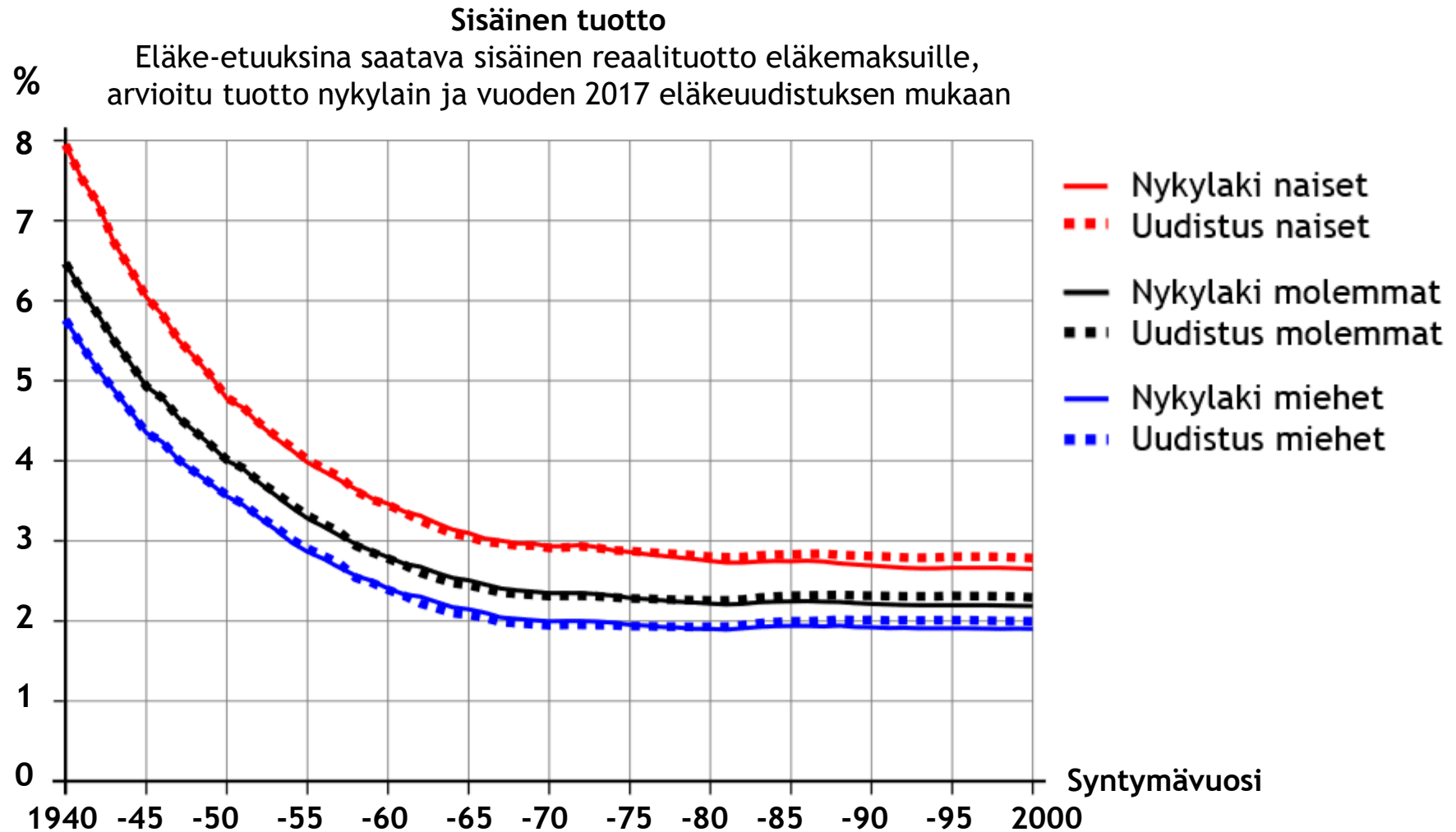
 Erotus
Katetaan
sijoitusten
tuotoilla

Keskieläke suhteessa keskiansioon

Työeläkkeen korvausaste on keskimäärin 60 % eläkettä edeltäneestä palkasta, mihin päästäkseen nuorten pitää olla työssä nykyistä myöhempään

Kaikkien ikäluokkien sisäinen tuotto on positiivinen.

Sisäinen tuotto kuvaa laskennallista työeläkemaksulle saatavaa reaalityttöä.

3

Millainen on hyvä
eläketurva?

Kaksi hyvin erilaista eläkekeskustelua ?

Eläkeläinen!
Katkaise köyhtymiskierteesi
ja pysäytä elintasosi lasku.

Allekirjoita kansalaisaloite
www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/3375

 Senioriliike
Arvokkaan vanhenemisen puolesta

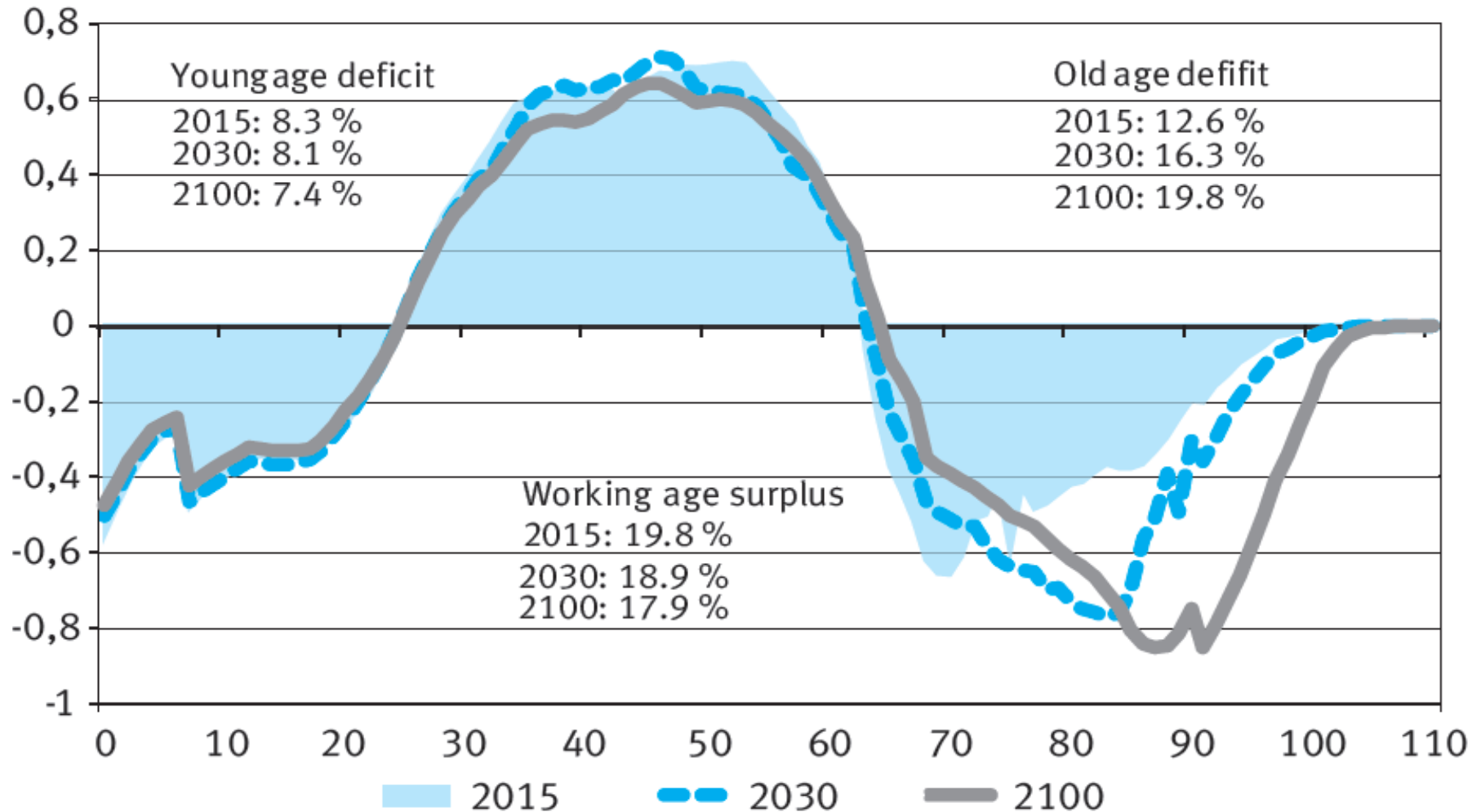
Kohtaavatko eri näkökulmat sukupolvikeskustelussa?

- **Hyvän eläketurvan merkki** on, että se tarjoaa turvaa talouden suhdanteilta, kun omaan tilanteeseen ei voi juuri enää vaikuttaa.
- Maksussa oleva työeläke on **vahvasti perustuslain omaisuuden suojan takana** oleva etuus.
- **Riskienjaosta** eri ikäluokkien välillä on voidaan keskustella myös koko yhteiskunnan tasolla.
- **Eläkeläisten toimeentulosta** voidaan myös keskustella eri etuuksien yhteensovittamisen sekä verotuksen näkökulmista.
- Ikäluokkien välinen **vuorovaikutus** on myös paljon muuta kuin taloudellista: hoiva, tuki, arkinen kanssakäyminen.

Ikäluokkien asema koko julkistaloudessa?

- Julkisen talouden **velkaantumisen** tai **kestävyysvajeen** mittaaminen ei ota kantaa sukupolvisuhteisiin.
- Yksi tapa havainnollistaa eri ikäluokkien asemaa on **sukupolvitilinpidoon menetelmä** (taloustiede).
- Ovatko **nykyiset ja tulevat sukupolvet** eri asemassa?
- Sukupolvisuhteita voidaan tarkastella koko elinkaaren näkökulmasta: **valmistautuminen, työikä, vanhuus**.
- Ajassa voidaan katsoa **eteenpäin** tai **taaksepäin**
- **Sukupolvitilit (generational accounts)** = tulevaisuudessa saatavat **julkiset netto-etuudet** (=tulonsiirrot + julkiset palvelut - maksetut verot) diskontattuina sukupolvittain, ml. tulevat sukupolvet.

Elinvaihejäämän vaje kasvaa vanhuusmenoissa

Julkisen talouden kestävyysvaje perustuu sote-menojen kasvuun

- Vaittinen & Vanne laskelmat perustuvat vanhaan väestöennusteeseen (uusi 2018).
- Käyttäytymismuutoksia ei ennakoida (lainsäädäntö), vain väestön rakenne muuttuu ajassa.
- **Nuoruuden ”kestävyysvaje” pienenee.**
- **Työiän ”kestävyysylijäämä” pienenee.**
- **Vanhuuden ”kestävyysvaje” kasvaa huomattavasti!**
- Tarkoittaisi velkaantumista ilman muutoksia.
- Kestävyysvajeen synnyttää **erityisesti hoito- ja hoivamenojen kehitys.**

Lopuksi

- **Eurooppa harmaantuu** ja Suomi on etulinjassa.
- Jos fundamentit eivät muutu, **milloin pitäisi uudistaa?**
- Jatkossa vaaditaan **pidempiä työuria** → **siirtymät työuralla helpommiksi!**
- Eläkeuudistusten kaksoistavoite: **etuuksien riittävyys ja rahoituksen kestävyys**
- FIN **uusi väestöpoliittinen ohjelma** valmistuu syksyllä 2019!
- Kaikkien ikäluokkien **sisäinen tuotto on positiivinen.**
- Sukupolvioikeudenmukaisuuden pohdintaa tarvitaan kaikkien **yhteiskunnallisten uudistusten yhteydessä.**

KIITOS!

Janne Pelkonen
janne.pelkonen@tela.fi

